

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól

VII. évfolyam.

4. szám.

1936. február 15.

Történelmi pompával temették el V. György királyt.

Milliók gyászatól kísérve, a temetési szertartás komoly és méltóságos pompájában megtért őseihez György, a jó király. A windsori nagy park királyi tölgyei között csendben alussza örök álmát, aki népeinek mindig önzetlenül szolgáló őrzője és pásztora volt. Halálát követő estén Baldwin miniszterelnök megható rádióbeszédében mondta, hogy életében a munka és a felelősség súlyos terhe alól soha nem szabadulhatott, csupán a halálban. Most megtalálta ezt a pihenést és ha a halált, az ember elmúlását nyomon követheti a megbékélés, az isteni elrendelésben való megnyugvás, György király halála ilyen szép és csak a kiváltságos keveseknek, igaz és jó embereknek járó elmúlás volt.

Angliában a kormányzati rendszer óriás változáson ment keresztül az utolsó száz év alatt, pontosan 1837-től, Viktória királynő trónralépésének esztendejétől. Három nemzedék alatt a királyságnak már csak a hagyományok ösztönös tiszteletéből megtartott intézménye olyan életformává alakult át, hogy nélküle a brit-angol nemzetet ma már elképzelni is alig lehetne. Az lett a királyságból Angliában, amiről utolsó rádióbeszédében, karácsonykor olyan meghatóttan és annyi meggyőződéssel beszélt maga György király: egyetlen, óriási család, amelynek sok milliónyi tagját a ragaszkodás és egymás kölcsönös megbecsülése fűzi össze. Az imént már idézett rádióbeszédében Baldwin miniszterelnök mondta el azt a megható jelenetet, hogy az utolsó nap reggelén, pár perces öntudati állapota alatt betegágyához hívott titkártól ezt kérdezte V. György: „Hogyan van a birodalom?” A haldokló királynak ez a pár szava

minden ékes halotti beszédnél, minden ércheöntött vagy márványba faragott emlékműnél érthetőbben beszél.

Nem a halotti dicsérő beszédek túlzott magasztalása, hanem valóban a brit nemzettel együtt az egész világ megilletődött gyásza kísérte el a keddi napon György királyt a windsori királyi temetőbe. György király és az az eszme, amelyet ő személyében képviselt, az egész világé volt. Az emberi tökéletességnek az a mértéke, amelyet életében és munkájában megvalósított, eltekintve az emberi természet elkerülhetetlen fogyatkozásaitól, eszménye minden nemzetnek és vágya mindenkinek, aki hisz az emberi tökéletesedés és haladás lehetőségében és ki akarja küszöbölni mindazt a gyarlóságot és gonoszságot, ami a jobb felé való haladás útjában áll. György király élete szép élet és halála szép halál volt. A windsori sírbolt megbékélt csendességéből, miután elhallatszottak a gyászindulók utolsó akkordjai is és a park vén királyi tölgyei lombtalan pusztaságukban magukra maradtan hallgatnak a téli ködben, mintha a jóságnak és az Isten békeességének titokzatos áramlása indulna meg, hogy a halott és az Istenben elpihent király szelleme biztatást és reménységet adjon a szegénységében és békétlenségében több szeretetre és egymás megértőbb megbecsülésére vágyakozó világnak.

A napfelkelte már ébren találta egész Londont.

A világtörténelemben szinte páratlanul álló gyászpompa közepette kezdődött meg V. György király temetése.

Az angol főváros már a kora reggeli órákban teljesen a temetés előkészületeinek jegyében állott. Az óriási tömegek felvonulása a temetési ünnepekre közvetlenül éjfél után megkezdődött és a

kora reggeli órákban már egy millióra becsülték azt a hatalmas tömeget, amely felsorakozott azokon az útvonalakon, amerre a temetési menet elhaladt.

London az egész éjszakát egy pillanatnyi megszakítás nélkül az elhunyt király iránti kegyeletének és gyászának szentelte.

A borús és esős idő ellenére a közönség első csoportjai már éjfélkor elhelyezkedtek az útvonalakon. Amikor kedden reggel négy órakor lezárták a Westminster-csarnok kapuját, már tízezrekre menő tömeg sorakozott fel.

Napfelkeltekor hármassorokban egymás mögött állott a tömeg az útvonalakon és reggel félkilenc órakor, amidőn a program szerint a rendőrség lezárta a temetési menet útvonalához vezető mellékutcákat, már valóságos emberfal feketélt. Reggel kilenc órakor teljesen megállt a forgalom azokon az útvonalakon, amerre a gyászmenet elhaladt. Ekkor több mint egy millióra becsülték annak a hatalmas tömegnek a számát, amely a Westminster-Hall és a Trafalgar-Square közötti útvonalon elhelyezkedett.

Az angol főváros többi része ezalatt teljesen kihalt. Minden üzletet, boltot, irodát bezártak. Az éttermeket, a sörcsarnokokat és a többi hasonló helyeket csak a gyászszertartás után nyitják újból meg.

Közvetlenül éjfél után megállott VIII. Edward király gépkocsija a Westminster-csarnok előtt. A kocsiból az uralkodó és három fivére, a három királyi herceg szállott ki. Mind a négyen testőrgyengruhában voltak, valamennyi kitüntetésekkel. Az elhunyt V. György király négy fia a katedrálishoz járult, ájtatosan imádkoztak, majd néma csendben átvették a halotti őrséget. A megható őrségváltás olyan néma csendben folyt le, hogy a közönség alig vett tudomást róla.

Lefordított fegyverek.

Míg egy negyedszázaddal ezelőtt főként az angol világbirodalom hatalmának szólt az a gyászpompa, amelyet a VII. Edward koporsója mögött lovagló uralkodók díszmenete jelképezett, addig V. Györgyöt, akit már ravatalán a „jó királynak“ (King George the Good) nevezett el a népe, a jó embert megillető meleg szeretettel kísérték utolsó útjára a sirató százazrek.

A borús időjárás ellenére az ezüstjubiléumi tömegeket felülmúló népvándorlás indult meg a kora reggeli órákban a Westminster-csarnok felé. A rend fenntartására 8322 gyalogos és lovasrendőr ügyelt, akik nyolc rádiós gépkocsival és 16 hangszóróval irányították a közönséget. Az utcákon épített tribünökön tízezrekre menő tömeg ült és még a fákon, meg a lámpaszlopokon is kíváncsiak tolongtak. Az útvonalon felállított 50 mentőállomáson a Szent János betegápoló dandár ötezer tagja ügyelt orvosokkal, ápolókkal és betegszállító kocsikkal.

A gyászmenet útvonalán felállított 50 segélyhely kerek számban 7000 esetben nyújtott első

segélyt. Az ápoltak közül 150 embert kórházba szállítottak, közülük egy meghalt.

Az útvonalat 11.000 főnyi katonai csapat szegélyezte és a csapatokban mindhárom fegyvernem képviselve volt. A katonák a gyász jeléül lefelé fordított puskájukra támaszkodtak, és amidőn a gyászmenet élén haladó zenekar elébük ért, fegyvereikkel tisztelegtek. Tisztelgő állásban maradtak mindaddig, amíg Mary királyné hintója el nem haladt előttük. A Westminster-csarnoknál, a Paddington-pályaudvaron, a windsori vasútállomáson és végül a windsori Szent György-kápolnában mindhárom fegyvernem 50—50 tagú díszőrsége állott és tisztelgett.

Periszkopok segélyével.

A szitáló eső és a hideg szél sem riasztotta el a gyászmenet útvonalán tolongó százazreket. Az angol sportfegyvernem és edzettség diadalmaszkodott az időjárás viszontagságai felett.

A járdákon már a hajnali órákban a tömörülés legmagasabb fokára összesűrített embertömegek feketéltek, úgyhogy még egy gombostűt sem lehetett volna elejteni, annálkevésbé esernyőt kinyitni. A legtöbben fejük fölé tartott újságpapírral védekeztek az eső ellen. A város közlekedése új rekordteljesítményeket ért el. A földalatti és a csővasút vonatainak ajtaját alig lehetett az utasokra sajtolni és a személyforgalom szolgálatába állították a társasgépkocsiktól és az egyéb gépkocsiktól kezdve mindent, ami kerekeken járt s még a zöldségárusok kordélyát sem vetették meg a nézők. Élelmes házalók hatalmas forgalmat értek el homorú borotválkozó-tükrökkel és házilag készült periszkópokkal, amelyeket mohón vettek meg a hátulso sorokban tolongók abban a reményben, hogy azok segélyével valamit láthatnak. A Hősi-cmlékműnél száz vak hadirokkant állt.

A kora reggeli órákban elfoglalták helyüket az utakat szegélyező csapatok. Harsány vezényszavak hallatszottak s a Westminster-csarnok előtti tengerészkülönítmény katonái üvegpapírral dörzsölték azokat a farudakat, amelyekkel majd a koporsót vivő ágyútalpat húzzák. A csarnok környéke valóságos kis Babel, amelyben a világ minden nyelvén beszélnek az idegen küldöttségek s a kocsitakon szürke rádiógépkocsik haladnak, jelentést adva le a legközelebbi rendőrpárcsnokságnak az utca helyzetéről.

Midőn eldőrdült a menet elindulását jelző első ágyulövés, az ég mintegy varázsütésre kezdett kiderülni és a lassan felhajló felhőkárpitok közül bággyadt napsugarak törtek elő.

Tengerésztisztek és katonák vontatták az ágyútalpat.

A nagy temetés középeurópai idő szerint 10 óra 45 perckor kezdődött. Amikor a Westminster-palota ősi harangtornyának órája elütötte a háromnegyed tízet, a királyi testőrgárda tisztjei leemeltek a ravatalról a királyi koronával díszített koporsót, kivitték a Westminster-csarnokból és a palota előtt álló ágyútalpra fektették. Ugyanezen az ágyútalpon vitték huszonhat évvel ezelőtt VII. Edward

király koporsóját a Paddington-pályaudvarra s ugyanezen az ágyútalpon indult el utolsó útjára harmincöt évvel ezelőtt Viktória királynő is. Az ágyútalpat akkoriban lovak vontatták, az állatok élénksége azonban annyira zavarta a gyászmenet méltóságát, hogy ki kellett fogni őket s matrózok vették át a vontatást. Ami akkor csak véletlen volt, azóta hagyománnyá vált s V. György király temetésén az ágyútalpat már 142 tengerészkatona és tengerésztiszt vontatta.

A gyászmenetet a testőrlovasság egyik osztaga nyitotta meg. A testőrlovások kivételével a gyászmenetben résztvevő valamennyi katonai alakulat gyalog vonult fel s még a lovastisztek is gyalog tették meg csapataikkal együtt a hét kilométeres utat. Lefelé fordított puskacsővel, lassú gyászlépésekben meneteltek a katonák. A katonai küldöttségek legnagyobb része a koporsót vivő ágyútalp előtt haladt. Közvetlenül a koporsó előtt nyolc katonai zenekar haladt. Peregtek a dobok, a skót dudások mélabús gyászdalokat játszottak. A koporsót vivő ágyútalp mögött az elhunyt György király uralkodói lobogóját vitték. A lobogó mögött VIII. Edward király lépdelt teljes tengernagyi díszben, három fivére: a yorki, gloucesteri és a kenti herceg kíséretében. Ezután a külföldi uralkodóházak tagjai következtek, elől az öt király: Lipót belga király, Haakon norvég király, Keresztély dán király, Károly román király és Boris bolgár király. Utánuk az egyes külföldi államok hivatalos gyász küldöttségei haladtak, közöttük a magyar küldöttség, Kánya Kálmán külügyminiszter vezetésével. A külföldi előkelőségek valamennyien gyalog lépdeltek a koporsó mögött, nem úgy mint VII. Edward király 1910 évi temetése alkalmából, amikor V. György király, Vilmos német császár és a connaughti herceg lóháton tették meg az utat a Westminster-palotából a Paddington pályaudvarig.

A külföldi küldöttségek hosszú sora után kisebb szünet következett, majd a királyi család tagjainak hintói jöttek. Az özvegykirályné kocsiját fénylő aranykorona díszítette. Vele együtt foglalt helyet a kocsiban leánya, Mary királyi hercegnő is. A következő hintóban, amelynek mindkét oldala üvegből készült; az özvegykirályné három menyét ült: a yorki, gloucesteri és kenti hercegné. Ezután a királyi család többi tagja következett. A káprázatos arany- és üveghintók mögött ismét katonai küldöttségek haladtak, gyászszalaggal borított zászlókkal és lefelé fordított puskacsővel. A tisztek szintén lefelé fordították kivont kardjukat. Ezek a küldöttségek az elhunyt V. György király ezredeiből állottak, amelynek ő volt a tulajdonosa. Sorkatonaság, tengerészek, repülők lépdeltek a menetben, majd mögöttük a külföldi hadseregek küldöttségei következtek, fényes egyenruháikban.

Az angol katonaság különítményeit követték a külföldi katonaságok képviselői, közöttük vitéz Keresztes-Fischer Lajos tábornok, aki teljes magyar honvédtábornoki díszben jelent meg, karján gyászszalaggal. Utánuk következtek a légi haderő főparancsnoka, a tábornokok, a vezérkar, a had-

seregtanács és az admirális tagjai: tengernagyk dús aranyhímzésű fekete egyenruhájukkal, majd tollascsákójú bíborvörös egyenruhás tábornagyk a tábornagyi pálcával és végül az elhunyt uralkodó hadsegédei és azoknak az ezredeknek tisztiküldöttségei, amelyeknek az elhunyt uralkodó tulajdonosa volt. Utánuk haladt a menetben képviselt fegyvernemek egyesített zenekara, amely gyászzenét játszott.

A háztetőket is bérbeadták a közönségnek.

A gyászmenet útvonalán fekvő házak ablakai és erkélyei zsúfolva voltak kíváncsiakkal, akik közül sokan fantasztikus árakat fizettek egy-egy jó helyért, ahonnan végignézhették a gyászmenetet. Az üzletek kirakatait kiüritették és székeket állítottak be helyettük. Még a háztetőkön is bérbeadtak székeket egy-két font sterlingért. VIII. Edward király kifejezett kívánságára ezúttal elálltak attól a régi hagyománytól, hogy a gyászmenet útvonalán fekvő házak ablakait le kell függönyözni, a kirakatok redőnyeit pedig le kell húzni. Viktória királynő és VII. Edward király temetésénél nem lehetett ilyen jó áron eladni az ablakokat és erkélyeket, mert a függönyök mögül alig lehetett látni valamit.

A gyászmenet több mint két kilométer hosszú volt s teljes két óra hosszat tartott, amíg a koporsót vivő ágyútalp a Paddington-pályaudvar elé ért. Mindenütt, amerre a gyászmenet elhaladt, katonai csapatok állottak díszőrséget s amikor az ágyútalp egy-egy díszszázad arcvonala elé ért, a tisztek tisztelgést vezényeltek. A gyászmenet egész tartama alatt tompán dörögtek a Hyde-parkban felállított ütegek s minden percben egy-egy ágyúlövést adtak le. Ugyanekkor a doweri mészköpartokba beépített ütegek is percenként löttek az elhunyt uralkodó emlékére.

Egy óra nyolc percig tartott, amíg egy adott ponton az egész gyászmenet elvonulhatott. A menet fekete és sötétszürke árnyalatai helyenkint Benczúr képeire emlékeztető harsogó színfoltokat alkottak. Színes csoportokban váltakoztak az udvari főméltóságok lángpiros, vagy sötétzöld díszruhái, a keleti előkelőségek égszínkéruhákban, a tengerészek palakék csoportja, bíborvörös talárok és az idegen hadseregek képviselőinek tarka táborra, amelyből messze kitűnt Keresztes-Fischer Lajos tábornok díszegyenruhája és tollbokréta.

Kedves epizód játszódott le, amikor a menet a yorki herceg lakása előtt vonult el. A palota erkélyén állt a hercegi pár ifjú leánykája, a négyéves Margaret Rose hercegnő, aki mély udvari bókkal búcsúzott el a nagypapától.

A paddingtoni pályaudvaron tengerészkatona díszszázada fogadta feszes tisztelgéssel a gyászmenetet. Tengerésztisztek leemelték az ágyútalpról a koporsót s az első vágányon álló gyászvonathoz vitték. A vonat kilenc kocsiból állott s az első kocsiban helyezték el a koporsót. A kocsi belsőjét bíborral díszített fekete bársony borította s kívülről is teljesen befedte a fekete drapéria. Viktória királynő és VII. Edward király temetésénél

a biborvörös volt az uralkodó szín a koporsót szállító kocsiban, most azonban eltértek ettől a hagyománytól. Mielőtt még a halottat vivő különvonat elhagyta volna a pályaudvart, öt különvonat indult el Windsor felé a gyászszertartás utolsó aktusán résztvevő vendégekkel. A halottas vonat pontban tizenkét órakor (középeurópai időszámítás szerint délután egy órakor) gördült ki a pályaudvar üvegcsarnokából.

Délután 1 óra 8 perckor érkezett meg az udvari különvonat Windsorbába, ahol a kormány tagjai várták a koporsót, Baldwin miniszterelnök a Szentháromság-rend szeniorának egyenruháját, Ramsay MacDonald és Thomas a titkos tanácsosi diszegenruhát, a kormány többi tagja pedig az udvar diszegenruháját viselte.

Amikor a vonat befutott a pályaudvarra, megszólalt a windsori erőd kerek tornyában lévő óriási harang, amelynek százegey kondulása kísérte a koporsót a pályaudvartól a kastélyig. A nyolc testőr a vasúti kocsiról ismét ágyúszekérre emelte a koporsót, amelyet 150 tengerész vontatott a kápolnáig.

Újból megalakult a most már jóval rövidebb gyászmenet. A király és a főméltóságok a koporsó mögött haladtak, míg a királyné a windsori híres szürkek által vont diszhintóba szállt.

A Windsor városka utcái éppúgy zsúfolva voltak, mint a londoni utcák s itt is százezekre menő tömegek nézték végig a halott király utolsó útját. Nagyon sokan voltak, akik London helyett inkább Windsorbába jöttek el, abban a hitben, hogy itt kisebb lesz a tömeg, számításukban azonban csalódtak, mert Windsor is megtelt idegenekkel. Az utcákon, amerre a gyászmenet elhaladt, biborral és czüsttel díszített gyászoszlopokat állítottak fel. A gyászmenet ugyanabban a rendben haladt, mint Londonban s a windsori helyőrség laktanyájában felállított útegek itt is minden percben egy-egy ágyúlövést adtak le.

Amidőn a menet megindult, a windsori erőd tornyán az angol nemzeti lobogó helyett az angol király lobogóját vonták fel, de — a gyász jeléül — csak félárbócra. Amikor a koporsót a kápolnába vitték, a tengerészaltisztek különítménye újabb sípjelzést adott, mégpedig azt, amelyet akkor hallat, amidőn a tengernagy bárkája a hadihajó oldalához érkezik és a tengernagy kilép a bárkából.

A windsori Szent György-kápolna egyike Anglia legtökéletesebb egyházi remekműveinek, amelynek páratlan szépségű üvegmozaik ablakai és dús faragványokkal díszített boltozata és pad-sorai méltán világhíresek. A kápolna huszónöt padsora előtt függenek a térdszalagrend lovagjainak lobogói, kivéve az egyik padsort, V. György király padsorát. A kápolnában elhelyezett koporsónál a fejtől VIII. Edward és Mary királyné, mögöttük a királyi család tagjai és a külföldi fejedelmi személyiségek, a lábtól a norfolki herceg, a királyság örökletes főmarsallja, a főudvarmester és a többi udvari méltóságok álltak; a körülbelül ezer főnyi gyászoló közönség a kápolna hajóját töltötte meg. A háttérben egy szürke alak húzó-

dott meg: Black Ágnes nővér, aki az uralkodót 1928-ban és halálos betegségében most is páratlan önfeláldozással ápolta.

Abide with me . . .

A Szent György-kápolnában rövid ideig tartott az utolsó istentisztelet. A gyászmisét a canterbury-i érsek celebrálta s a kis kápolnában csak meghívott vendégek foglalhattak helyet. A canterbury-i érsek felolvasta a XXIII. zsoltárt, majd Szent János látomásainak egyik része következett. Ezután a kórus orgonakiséret mellett elénekelt a halott király kedvec egyházi énekét, az *Abide with me . . .* kezdetű korált, majd megtörtént a besztenelés. A koporsóról levették a koronát, a jogart, a birodalmi almát és a királyi hatalom többi jelvényét, majd a canterbury-i érsek megáldotta a koporsót s pontban egy óra harminc perckor (középeurópai idő szerint délután félháromkor) a nagy király földi porait lassan leengedték a kripta mélyébe. Ebben a percben az egész angol világbirodalom két perces néma gyásszal hódolt a halott uralkodó emlékének. Mindenütt megállt a munka, megszűnt minden közlekedés, elhalkult minden szó.

Elsőnek VIII. Edward király dobott egy maroknyi földet a kriptába. Sir Gerald Wollaston, mint az elhunyt V. György király első fegyverhordozója, a következő hagyományos, szertartászerű szavakkal búcsúzott el a halott királytól:

— És úgy tetszett a Mindenható Istennek, hogy véges földi életéből isteni kegyelme elé szólítsa néhai legnemesebb, leghatalmasabb és legkegyelmesebb uralkodónkat, V. György Isten kegyelméből Anglia, Írország és a tengerentúli birtokok királyát, a hit védőjét, India császárat és a legnemesebb térdszalagrend szuverénjét. Könyörögjünk alázattal a Mindenható Istenhez, áldja meg hosszú élettel, egészséggel, dicsőséggel és minden földi boldogsággal uralkodónkat, VIII. Edwardot, aki most Isten kegyelméből Anglia, Írország és a tengerentúli birtokok királya, a hit védője, India császára és a legnemesebb térdszalagrend lovagja. Isten áldja a királyt!

VIII. Edward angol királyt renkívül összetörte a gyász, de bámulatos önuralommal erőt vett magán és az egész szertartás alatt királyi méltósággal viselte a fájdalmat. Amikor a koporsót leengedték a koszorúkkal együtt, aggódó pillantást vetett anyjára és páratlan gyengédséggel megérintette karját, majd körülnézett, mire Maud norvég királyné szorosán Mary királyné elé állott, hogy kiméletesen eltakarja előle a végső jelenetet.

Ezután Windsor dékánja, mint a Térdszalagrend lajstromának vezetője forma szerint birtokába vette az elhunyt György király földi maradványait. V. György király ezzel végleg megtért őseihez.

Délután két órakor végetért a nagy temetés, a félárbócra vont lobogókat a világbirodalom minden részében ismét felvonták.

Röviddel a szertartás befejezése után elszéledt a gyászoló közönség. VIII. Edward király,

Mary királyné és a fejedelmi vendégek az udvari különvonaton visszatértek Londonba és röviddel 4 óra előtt megérkeztek a Buckingham-palotába.

Amikor véget ért az istentisztelet, a windsori vár tornyán levő árbóc csúcsára felszökkent a királyi lobogó annak a régi norman jogelvnek jelképéül, hogy: „A király meghalt, éljen a király!”

Máté evangéliumából.*

8, 26 b): Ekkor fölkelvén, megdorgálá a szeleket és a tengert és lön nagy csendesség.

Valahonnan elindult egy hajó... a te életed hajója. Lehet, hogy luxushajó volt, melyet minden kényelemmel berendeztek, melyet büszkén indítottak útnak... és büszkén indultál te is. Lehet, hogy törékeny bárka volt és nem kísért el más, mint édesanyád érted aggódó imádsága, könnyes remegése, amellyel visszavár. Vagy úgy indult, mint gazdátlan sajka, melynek sorsával senkisé nem törődik.

Mindegy!... Az élet viharában mindegyiknek meg kell mutatnia, hogy mit tud. És vajjon mit tudhat?! Amikor a vad elemek felszabadulnak és örült hajszában neki-nekivágódik a hullám a hajónak, mikor recsegve-ropogva jajgatnak a bordák s istentkísértő sötétségben hiába fogod a kormányt, hiába veszed az irányt, amikor minden emberi erő hiábavaló, mit is tehetnél te akkor?! Nem marad más mentséged, mint az Isten.

De hol az Isten?... Ott van életed hajójában. Lehet, hogy még akkor fogadtad be, amikor édesanyád ölében ülve megtanultad első gyermekimádságod, vagy lehet, hogy észre sem vetted, mert sohasem törődtél vele... de Ő mégis felszállt a hajóra, Ő mégis veled jött, csak nem volt eddig szükséged rá és Ő elaludt, alszik mélyen valahol a hajó rejtékében.

Ébreszd fel Testvér! Istentagadás volt, vagy kishitűség, mely eddig uralkodott rajtad, keresd meg Őt és ébreszd fel. Nélküle nem szabadulhatsz meg a hullámsirtól, csak még borzasztóbbá teszi vergődésedben ökölboszorított kezed tehetetlensége a kétségbeesés kínját: Nincs menekvés! Imádkozó hittel bízd rá magad, meglátod majd: elül a sziv vihara és lelkedre visszaszáll a béke.

* Jézus életét négy tanítványa: Máté, Márk, Lukács, és János írta meg és hagyta hátra nekünk. — Jézusról írt életrajzokat: „jó hírek,” görögül: „evangélium”-nak nevezték el. A négy evangélium a Bibliában, az Újszövetség könyvei között olvasható. Szerzőiket evangélistáknak is szokás nevezni.

Mi a hit.

Égi mag
Mely szivedbe hull,
Új ember fakad,
A régi elmúl.
A hit Isten kertésze,
Ki virágos rétre
Vezeti a lelked;
A hit Isten szeme,
Mely nyitva van benned.
A hit Isten napja,
Érzed a melegét,
Sugarával betakarja
A fázót, a gyengét.
A hit enyhe szellő,
Mely lágyan simogat
S szent suttogással
Istenhez hívogat.
A hit égi eső,
Mely alápermetez,
Elveszett bűnösből
Megmentett lélek lesz.
A hit égi arató,
Az embertermést aratja,
A beérett gabonát
Csűrőbe takarja.
A hit Isten maga,
Ki ott pihen csendesen
A néki oly drága
Meváltott lelkekben.
S benned marad
Míg élted véget ér...
És Önmagába vissza tér.

Az olaj

A petróleum szerény világítóeszközből az utolsó félévszázad folyamán a modern technika s különlegesen a modern haditechnika nélkülözhetetlen erőforrása lett.

Az olajszármazékok-hajtotta erőgépek könnyebbek és kisebbek ugyanannyi lóerős gőzgépeknél, ami azonban azért is van, mert az olajszármazékok a maguk súlyegységében 30—50 százalékkal több energiát (kalóriát) tartalmaznak a jóminőségű szenekeknél.

Igy aztán érthető, hogy magaskövetelményű robbanómotorok ma lóerőnként nem nyomnak többet félkilogrammnál.

És éppen ennek a körülménynek köszönhető, hogy ily motor a levegőbe is fel bír emelkedni.

Petróleum nélkül nem lenne benzinmotorunk, nem lenne gépkocsink nem — repülőgép, — azt is tudjuk, hogy a világháború befejezését, a németek franciaországi frontjának összeomlását az angol-francia hadsereg (az Amerika nyújtotta túlerőtől

eltekintve) főleg a páncél-gépkocsi osztagok rohamainak segítségével erőszakolta ki—az azóta elmúlt másfél évtized alatt a tankok további hatalmas fejlődésen mentek át—és nem kell nagyon hangsúlyozni, mekkora szerepet vesznek például most Abesszíniában a guerrillaharcokkal és rendkívüli tehernehézségekkel való sikeres megküzdésben.

A tengeri nagyhatalmak hadiflottáit is ma már majdnem kizárólag petróleum hajtja. A vele való tüzelés kényelmesebb és energikusabb a szénnél.

Nem csoda hát, ha ma a nyersolaj az összes bányatermékek között első helyen áll pénzértékét illetően és e tekintetben még a szenet és vasat is túlszárnyalta. A Föld összes bányatermékeinek a nyersolaj a felét teszi ki, körülbelül évi 30 milliárd pengő értékben.

Az olaj „világhatalommá” való fejlődése abban a pillanathoz kezdődött, amikor feltalálták annak a lehetőségét, hogy az úgynevezett frakcionált desztilláció útján a nyersolajat egész sereg legkülönbözőbb fontos termékeké lehet felbontani. Ez a felbontás azon alapul, hogy a nyersolaj sok, egymással bár közelrokon, mégis igen különböző tulajdonságú, egymástól nagyon eltérő forráspontú szénhidrogének keveréke, — és ha lassú melegítés közben alacsony hőmérsékletekről a magasabbak felé emelkedünk, mint magasabb forráspontú alkatrészek gőzölögnek el, melyeket külön-külön felfogva, lehűtés útján ismét cseppfolyósíthatunk.

E számtalan termék és melléktermék nélkül a technika mai fejlettsége lehetetlen volna.

A nyersolajmotor első hatvan esztendejében körülbelül 1 milliárd köbméternyi olajat bányásztak, ami kiöltene 1 kilométer hosszú, ugyanannyi széles és 1 kilométer magas kockát. Ha az utolsó évek bányászatának évi átlagát vesszük alapul, úgy a világ olajtartalékát 50 évre elegendőnek becsülhetjük, ebben azonban a még felfedezetlen lelőhelyek nincsenek benne, márpedig állandóan találunk új és új olajforrásokat—és az olajtartalékok megjósolt időtartama folyton csak növekedik.

Ugyanez áll a szénkészletek megítélését illetően is—e készletek mennyiségének becslési értéke a háború utáni években megsokszorozódott.

A szénkészletek még évezredekig fognak tartani.

Ez pedig nagyjelentőségű a petróleum majdan való pótlásának szempontjából. A vegyészek ugyanis már ma is képesek a szenet „cseppfolyósítani,” azaz alkalmas eljárások (hidrogén-hozzáadás) útján a szenet nyersolajtermékekhez hasonló sőt némelyikükkel azonos olajakká alakítani.

Az eljárások egyik-másika ma már a nagyipari felhasználhatóság fokáig fejlődött,—legismertebbjök a német Bergius tanáré. De magyar erők és képességek is derekasan kiveszik részüket ebben a „mesterséges olajtermékekért vívott harcban”: a főleg gázgyárakban, de egyéb üzemekben is végbemenő széndesztilláció egyik fontos mellékterméke a kátrány. A budapesti Műegyetem tanára, Varga József oly eljárást dolgozott ki, mely mesterséges olajtermékeknek, főképpen benzinnel gyártásához nem az értékes szenet, hanem annak mel-

lékterményét, a kátrányt veszi alapul és eljárásának lényeges szempontja az, hogy tekintetbe vette hazai szeneink nagy kéntartalmát, mely miatt a kátrány is erősen kéntartalmú. Eljárása segítségével nyert benzin kénmentes.

Ha ezek az eljárások tökéletesebbedtek és néhány évtized múlva jobban fognak kifizetődni, mint ma és ha majdan a természetes olajtartalékok tényleg fogyni kezdenek, akkor a petróleumért dülő heves harcok, melyek immár a század eleje óta a világgazdaság és világpolitika középpontjában állnak el fognak ülni,—hogy aztán vajjon helyettük a széntelepekért való küzdelmek fognak-e annál hevesebben föllángolni, még nem biztos, mert abban az időben az eberiség a szenet tán egyéb kényelmesebb és hatalmasabb energiaforrásokkal pótolta már.

Hasznos tudnivalók.

A gyümölcsfák kérgének tisztogatása. Télen és tavasz felé van az ideje annak, hogy a gyümölcsfák kérgét tisztogassuk. Erre a célra két külön eszköz szükséges, a kéregkefe és kaparó. A kéregkefe alakja különféle lehet, legjobb, ha kissé homorú. Ruganyos, vékony acéllemezekből készül; ez jobb, mint a merev drótból való, mert az acéldrót szárai könnyen kitöredeznek, vagy a sűrű drótközi hézagok betömődnek s így a kefe gyorsan hasznavehetetlenné válik. A lemezes kefét mindig a lemezek széles oldalával, nem pedig az élével húzzuk a fán, hogy azt meg ne sértsük. Ez a szerszám moh, zúzmó, kisebb egyenetlenségek letisztítására való.

A kaparó is acélból készül. Nyele lehet fa vagy vas, amelynek csak fogantyúja lehet fából. A nyelet a kaparóhoz anyacsavarral erősítik. A kaparó többnyire olyan háromszög-alak, amelynek egyik csúcsa hegyesebb, a másik tompább, az egyik széle fűrészelt, a másik homorú, a harmadik domború. Így a fatörzs minden részét, mélyedéseket, egyenetlenségeket is alaposan kitisztogathatjuk vele. Elsősorban a megrepedezett, elhalt, pikkelyszerű kéregrészeket hámlasztjuk le.

Hosszúnyelű kaparót is készítenek, azonban jobb a rövidnyelűvel létráról tisztogatni a magasabb törzsrészeket és ágakat, mert a hosszúnyelű szerszámokat nem lehet oly biztosan kezelni; könnyen megsértjük velük a fát. A munkást, aki még nem gyakorolt a téli fatisztogatásban, okvetlenül ellenőriznünk kell, hogy túlságba ne vigye a munkát és a fa eleven kérgét, a zöldes részét vagy a fáját magát meg ne sebezze, mert ezek a sebhelyek megannyi fertőzésnek, megbetegedésnek adhatnak felületet.

De vajjon egyáltalán szükséges-e a gyümölcsfák kérgének a tisztogatása? Mire jó ez az időt és költséget igénylő munka?

A fák kérgének repedéseiben, az elhaló és elválófélben levő részek alatt sokféle rovar bábja, hernyója húzódik meg és tel el. Ha a kaparóval

való munkaközben jól odafigyelünk, minduntalan valami fehér vagy szürkés bábra, félig dermedt bogárra, sőt apró hernyóra bukkanunk. Nemcsak télen, nyáron is a buvóhelyül szolgál a kezeletlen fa kérge száz meg száz apró élőlénynek, amelyek legtöbbször kártékony. A fa kérgén töltik életüket a pajzstetvek különböző fajtái és a vértetvek, amely utóbbiak leginkább az almafa fás részeinek (ág, hajtás, törzs, gyökér) sebzett helyén telepsznek meg. A gyapjaspille petéi, a törzsön és a vastagabb ágakon, a gyűrűspille petéi a vékony ágakon találhatóak. A pókháló-molyok apró hernyó alakjában telelnek a kérgen. Ezek a rovarok a kéreg felszínén tanyáznak, sok kártevő azonban a kéreg alatt, annak repedéseiben a leválni készülő részek alatt tölti életének egy részét. Télen is, nyáron is találunk ilyeneket. Az almamoly hernyója a kéreg alatt bábozódik be. Amikor a pille kifejlődik, az almába rakja petéit, amelyben azok kikelnek s 5—6 hétig fejlődnek. Az almából való kibújás után a kéregben bábozódik be az immár második nemzedék. Egy nyáron 3—4 generáció fejlődik ekkép és teszi férgessé az almatermést. A teelés ismét a kéregrepedésben, fehér gubóba rejtett hernyó alakjában megy végbe.

A kéregrepedésekben még a rügylikasztó bogár és a bimbólikasztó bogár lárvája húzódik meg. Az almaeszeleny bíborszínű ormányos bogár, a hajtástörő-, és gyümölcsfűró eszelény is teelésre a kéregrepedésekben rejtőzik el. Még a levélmolyok, a veres körtepoloska s a takácsatka is részben kéreglakók.

A kéregtisztogatás tehát igenis hasznos és szükséges művelet, mert az elmondottakból is kitűnik, hogy a repedésekben a kéregpikkelyek alatt a gyümölcsfának hányféle ellensége húzódik meg. Ha ettől a buvóhelytől megfosztjuk ezeket a rovarokat, akkor elszaporodásukat tetemesen csökkentjük. A kéregtisztogatásnak egy másik előnye pedig az, hogy a hernyófogóköteleket és hernyóenyves kötőket a sima törzsre helyezhetjük, ezek tehát jobban simulnak a törzshöz és tökéletesebben fogják fel a fára felkúszó hernyókat. Sok rovar keresi fel ezt, a tisztogatás következtében immár egyetlen buvóhelyet a fa törzsén és így ezekkel a gyűrűkkel sokkal több rovarot foghatunk meg, tehetünk ártalmatlanná.

A helyesen végzet kéregtisztogatás ezért is fontos és szükséges.

A kerti magvak gyűjtése és eltartása.

Az a helyes szokás eléggé ismert és el is van terjedve a kisközségek között, hogy kerti magvaikat saját termesztésű növényekből szedik; mégis több olyan körülmény van, amelyet ezúttal hangsúlyozni kívánunk.

Ismert dolog, hogy rokonfajta növényeket egymás közelébe ültetni nem szabad; tehát dinnyét uborka mellé, vagy tököt dinnye mellé közvetlenül sohasem ültetünk, mert virágporkaik könnyen keresztelkednek, tehát elfajzik a növény; és pedig rendszerint hátrányára. Hasonlóképp elkorcsosodhatnak egymástól a babfélék, vagy a kukoricafészek.

Magot csak teljesen kifejlett, egészséges példányokról vegyünk. A satnya növénynek magva is gyenge és silány s így az abból kelt utód sem lehet erős, egészséges.

Ahol magtermelésre törekszünk, sohasem legyen az a föld frissen trágyázott, mert az ilyen földben fejlődő növényzet szárbán és levélzetben buja, azonban rendszerint kevés magot terem és az sohasem oly tökéletes, mint a jó erőben levő, de nem friss trágyás földben termett. A magnak való növény számára továbbá nyílt, napos hely való ahol a mag legtökéletesebben megérhet.

Be kell várnunk mindig a magnak teljes megérését; ez alól csak azok a növények alkotnak kivételt melyeken a mag nem egyszerre érik. Ezeket természetesen részletekben kell szednünk az érés idejének megfelelően. Az érett magot meg lehet ismerni fényes színéről és rendszerint kissé zsiros tapintásáról.

Az eltartásra való hely legyen száraz, szellős, egérmentes és egyébként is megfelelő oly értelemben, hogy a hüvelyesek magvai hüvelyestől, az apróbb magvúak pedig becőtől is el legyenek tartathatók; mert a tapasztalás azt mutatja, hogy az ilyen mag sokkal egészségesebb, és jobban csírázik, mint kifejtett, vagy kicsépeelt mag.

Ha hosszabb ideig akarjuk a kerti magvakat eltartani, akkor okvetlenül félevenként át kell szitálni, hogy az időközben belerakódott por eltávolodjék. Ezzel a művelettel egyúttal szellőződik is a mag, melynek a por egyébként is ártalmára szokott lenni.

Meg kell arról is győződnünk, ha utólag saját kárunkon csalódnunk nem akarunk, hogy az elvetendő mag csírázási képessége tökéletes-e. Az egészséges mag — mint említve volt — szinte fényes, tükrös és valamennyire zsiros tapintatú. Mégis sohasem árt csírázási próbának is alávetni. A csírázási próba úgy történik, hogy bizonyos megolvasott mennyiségű magot egymásra hajtott posztódarab közé helyezünk egy lapos tányérban, amelyre esővizet, vagy folyóvizet töltünk, annyit, hogy állandóan nedves állapotban maradjon, rendes szobai hőmérséklet mellett. Négy-öt nap múlva a magvak csírázni kezdenek és megállapítható belőle a csírázási százalék.

Bizonyos tapasztalati dolgokat is kell tudnunk és ismernünk. Így például a vereshagymánál a kiszedés alkalmával ki kell válogatnunk a szép, egészséges példányokat, melyeket magtermelésre szántunk. Legtöbb és legjobb magot úgy nyerünk, ha a maghagymákat már ősszel kiültetjük. Amikor a fagyok beállanak, harasztal, vagy törekkel be kell takarnunk. A tavasz nyíltával előtörnek a földből a hajtások; ezeket később karóhoz kell kötni. Érése akkor következik be, amikor szára elsárgul s magja szép fekete.

Érdekes például az is, hogy a fokhagymának magja nálunk nem érik be érdemlegesen. Ezért szokták a fokhagymát általában gerezdekről ültetni és szaporítani.

Kutyatörténetek.

Rencs.

Hosszúszőrű német vizsla volt az öreg Rencs. Ő vezette be a vadászmesterség elemi ismereteibe az új vadásznemzedéket. De csak azt a suhancot „támogatta,” aki a puskával bánni tudott. Ha valamelyik egymásután két-három vadat elhibázott előtte, akkor Rencs lesújtó pillantást vetett a keletőnya kocapuskásra, sarkonfordult és minden füttyülésre és kiabálásra siketen, toronyirányban, csendesen hazakocogott.

Két teljesítménye látszik nyomdafestékre érdemesnek. Szalonkalesen voltam az öreggel. Borus, kissé szeles idő volt, a világítás pedig nagyon rossz. Már-már indulóban voltam hazafelé, mikor szépen szólva, szélesebben vágott át előttem egy hosszúcsőrű. Éreztem, hogy kapásból odavetett lövésem jó irányba ment, de a madarat leesni nem látam. Rencs intésemre bement a sűrű vágásba és néhány perc múlva onnan, ahová a szalonkának esnie kellett, — ha esett — keserves ugatása hallatszott. Füttyre azonnal visszajött, de megint visszarohant és újra ugatni kezdett. Utánamelve, kézi villanylámpám segítségével megtaláltam a szalonkát: körülbelül három méter magasan függött egy villás ágon.

Más alkalommal foglyásztunk. Egy fején stráfolt fogoly szokás szerint messze és magasra repült, mielőtt leesett. Rencs a lövésre kifutott a kukoricásból a tarlóra és szakértő szemmel kísérte a sebzettet. Mikor leesett, kérdő pillantást vetett rám és igenlő gesztusomra vágtatva indult a fogolyért. Közben a stráf tovább ment előre, a kutyának így más úton kellett visszajönni és pedig egy folt lucernáson át. Mikor a lucernás közepére ért, hirtelen megtorpant és a fogollyal a szájában szilárdan állott. Odamenve, egy foglyot tapostam ki előle, amely lövésemre szárnyazottan esett a tarlóra és futni kezdett. Rencs eldobta a szájában tartott foglyot, a szárnyazott után iramodott, elcsipte, rohantva hozta, átadta, de meg sem várva az apportért kijáró dicsérő simogatást, visszarohant a lucernásba, felvette az eldobott foglyot, szabályszerűen elhozta és megtagadva hétesztendős korát, határtalan örömeinek kölyökszerű ugrándozással adott kifejezést. Bizonyára ő is tudta azt, hogy remekelt.

Pistike.

Pistike a Morvaországból hozzánk került öreg Vogyerák pagonyerdész tacskótörzsének fattyúhajtása volt. Szentelen, pákosztos, konyhai tolvaj és szégyenszemre tacskó létére gyáva is. Gyáva emberhez hasonlóan azonban „hencegni” kitűnően tudott. Nem volt az a hatalom, amelynek engedelmeskedve bemerészkedett volna a róka, vagy még inkább a borzodúba. Ezt a munkát két viharedzett, tépettfülű nagybátyjára, Csozlira és Fojtásra bízta. Mikor mint kotnyeles gyerekek megkérdeztük Vogyerák bácsit, hogy miért tartja és eteti ezt az ingyenélőt, az öreg félretörülte hatalmas harcsabajszát és ezt felelte:

— Mert nagyon-nagyon tudja hencegni!

Egyszer azulán be is mutatta, hogyan henceg Pistike. A két öregebb tacskó egyórai kemény munka után kihúzott az odúból egy hatalmas kanrókát. Vogyerák egyetlen kicirkalmazott botütéssel másvilágra küldte a kutyák által lefogott vörösfrakkost, azután elengedte az addig fához kötött reszkető Pistikét.

— No most hencegj!

Pistike éktelen acsarkodással esett neki a rókának, beleakaszkodott a nyakába, Vogyerák pedig megfogta a róka farkát és ennél fogva a rókát a kutyával együtt megforgatta a levegőben. Pistike úgy lógott a kivégzett ellenségen, mint a kullancs, Vogyerák pedig a „mutatványszám” lepergése után ezt mondta:

— Hát ezirt tartok ez a semmiházi! Nagyon az tetszik nekem, hogyan henceg. Majd, ha nem lesz fogad, hogy belekapaszkodsz rókába, akkor fogok agyoncsapni!

Nem csapta agyon! A „hencegő” Pistike tizenöt éves korában végelgyengülésben pusztult el. — Vogyerák bácsi megsiratta.

Caro

Rövidszőrű német vizsla. Egy doboz „ötös” szivarért vette és ugyanannyiért adta át, mint nyolchetes kölyköt az édesapám egy barátjának, aki kitűnő puskás volt, de vizslát idomítani nem tudott, nem is akart. Caro úgy nőtt fel a falusi udvarháznál, mint fű a réten. Soha senki semmire nem tanította. Ő azonban önmagát nevelte s másfél éves korában remek kutya lett belőle. Gazdája próbaképpen kivitette a Garam melletti rëtre. Caro egyideig céltalanul csatangolt, míg egyszerre minden előzetes keresés nélkül szilárdan állott. A kitaposott csapat fogolyból gazdája kettőt kiduplázott, Caro odaszaladt a még vergődő öreg kakashoz, tollászta-bolházta, majd gazdája biztatására felvette és füttyszóra szabályszerűen elhozta. Azután elkezdett keresni. Gyönyörű cikk-cakkban, magasra tartott orral keresett, állt, apportírozott, mintha legalább a harmadik mezőnyben lévő „jó gyerekszobás” kutya lett volna.

A következő esetnek voltam szemtanuja. Közvetlenül a Garam meredek partján szállott fel egy csapat fogoly és a leelőtt a folyó tulsó partján esett a homokra. Caro látta a madarat leesni. Gazdája parancsára vágtatva futott a parton mintegy százötven lépést felfelé, beugrott a vízbe, átúszott és majdnem pontosan a leelőtt fogolynál ért partot. A vadat felvette, ismét felfelé futott a parton, beugrott a vízbe, visszaúszott és hozta a foglyot. Csoválkozásomra gazdája csak ennyit mondott:

— Van ennek esze, tudja, hogy a víz leviszi, azért fut folyás ellen fölfelé.

Felelős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE

Budapest, V., Szalay-utca 16. III. 348. szám.